

SZEMELVÉNYEK

A devizahitelezés problémái, politikai és jogi „megoldásai” (2002-2017)

Szerzők:

Ravasz László (I. fejezet),

Szepesházi Péter (II. fejezet)

I. fejezet

Devizahitelek és politika, devizahitelek és bíróságok

(Ravasz László)

I.1. Bevezetés

A deviza alapú hitelezés alapvető problematikája mindig is az volt, hogy nem egy egyszerű polgári jogi ügyletről volt szó, hanem az mindig politikai tartalmat és célt is hordozott magában. Ezen hitelezési konstrukció bevezetése illetve megszüntetése is olyan társadalmi, politikai célok érvényre juttatása érdekében történt, amelyek alapvetően meghatározták az egész problémakör mikénti kezelését. Az előbbi politikai célként alapvetően a *hatalmi konszolidációt* jelölhetjük meg, amelynek legfontosabb eszköze – ugyanúgy, mint a korábbiakban - a lakossági életszínvonal emelése volt. ...

I.2. A társadalmi vagyon ingyenes magánosítása és a termelő tőke kivonása a gazdaságból 1989-2002 között

....

1989 és 1998 között a magánosítás több lépcsőben ment végbe Magyarországon, és ez a folyamat szorosan összefonódott a bankkonszolidációkkal. Első lépcsőben az ún. spontán privatizáció¹ ment végbe. Ennek a jelentőségét a társadalmi vagyon csökkentésében főleg a régi kommunista és rendszerváltó szocialista elit megpróbálja bagatellizálni a későbbi privatizációkhoz képest. Ezzel szemben látni kell azt, hogy ezen privatizációs folyamat során is jelentős állami vagyon került magánkézbe gyakorlatilag ingyenesen, mindenféle térítés nélkül.

A köznyelvben vörös báróknak nevezett volt vállaltvezetőknek és termelőszövetkezeti

¹ PONGRÁCZ Tibor: A spontán privatizáció időszaka = Magyarország a XX. században, főszerk.: KOLLEGA TARSOLY István, Babits Kiadó, Szekszárd, 1996-2000., II. kötet, Forrás: <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/394.html> (2017.03.16.)

elnököknek sokszor nem volt elegendő, hogy az állami vagyon jelentős részét így magánosították mindenféle ellenszolgáltatás nélkül, hanem a továbbiakban leírtak szerint csalárd módon a bankrendszeren keresztül további milliárdokat csaltak el.

A kiürített állami vállalatok² az ugyanúgy a szocialista elithez tartozó bankvezetők által irányított magyar bankoktól vállalati hiteleket vettek fel a ténylegesen, csak papíron létező vállalati vagyon terhére.

....

Ezen folyamattal párhuzamosan történt az E-hitelre, vagy kárpótlási jegyre történő privatizáció. Ennek során a részben persze *a vörös bárók csoportjával átfedést mutató, de új politikai erőként jelentkező rendszerváltó ellenzéki politikai „elit”* gazdasági hatalmának megalapozása történt meg, a vörös bárók által magánosítani nem tudott állami vagyonok szétesztásával, klientúraépítéssel.

I.3. A devizahitelezés kialakulásának okai és tömegessé válása 2002 és 2010 között

....

A fenti politikai cél támogatásáért ugyanúgy, mint a közműcégek privatizációjakor, nem kis árat szabott a külföldi banktőke. Akárcsak a 90-es évek közepén, garantált extraprofitot kötött ki a kormánzatnak nyújtott segítség feltételül. Ennek biztosítéka volt az, hogy a deviza alapú szerződésekben bevezetésre került a devizakockázatnak a lakosságra való terhelése. A devizahiteles szerződésekben megjelenő árfolyamkockázat több mérvadó kúriai bíró szerint egy értékállandósági kikötésnek tekinthető, melynek célja, hogy a devizahitel szerződésekben megfogalmazott extraprofit bármilyen gazdasági, vagy pénzügyi változás esetén biztosítva legyen a külföldi bankok számára. Az ilyen kikötés a magyar és nemzetközi jogszabályok szerint is tisztességtelennek minősül. Ha megnézzük ezen devizahitel szerződéseket, egyértelművé válik az, hogy a külföldi tulajdonban lévő bankok tisztában voltak azzal, hogy a Magyar Állam egészségtelen mértékű eladósodására miatt rövid és hosszabb távon is a magyar fizetőeszköz leértékelődésére lehet számítani annak ellenére, hogy egészen 2008. évig a Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Kormányzat gazdaságpolitikája miatt a magyar forint mesterségesen felértékelődött. Ezt a leértékelődési folyamatot már előre vetítette a magyar CDS- (azaz országgkockázati) felárak 2007 évtől való drasztikus megemelkedése, és az árfolyamsávnak a 2008 februári eltörlése is.³ A magyar forint mesterséges felértékelésére az infláció féken tartása mellett azért is volt még szükség, hogy a lakosság olcsóbban tudjon fogyasztási cikkekhez jutni. Ezen keresztül a kormányzat bizonyítani tudta azt, hogy „olcsó” hitelekkel és olcsó fogyasztási cikkek nyújtásával az általa beígért, de gazdasági alappal nem rendelkező *életszínvonal-emelkedést* biztosítani tudja a lakosság részére. Ez ugyanolyan illúziókeltés volt, mint a gulyáskommunizmus idején tett ígérek. Tegyük azért hozzá, ha 1989-2002 között nem került volna sor olyan jelentős társadalmi vagyon kivonásra a termelésből a regnáló politikai „elit” által, akkor futotta volna a társadalmi életszínvonal növelésére is. A külföldi tulajdonban lévő bankok és a Magyar Kormányzat láthatóan arra blazírozott, hogy a forint gyengülése nem lesz olyan látványos, hogy a lakosságnak feltűnjön,

² GÁRDOS István: Ismét a bankkonszolidációról, Bankszemle, 1994/7, 51-56., Forrás: <http://www.gfnt.hu/cikkek/ismet-a-bankkonszolidacirol.php?kid=3&did=157> (2017.03.02.)

³ Megszűnik az árfolyamsáv (HVG.hu szerkesztősége az MTI híre alapján), HVG.hu, 2008.02.25., Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20080225_kamat_monetaris_tanacs_forint_arfolyam (2017.03.06.)

hogy milyen extraprofit került biztosításra a külföldi bankok számára illetve, hogy a kormányzat részéről ezen hitelek felvételének támogatása milyen hatalommegtartási célt szolgált.

Ezt a kommunikációs és hatalmi technikát húzta keresztül a 2008-as válság.

Vélhetően a kormányzat nem merete ekkor bevállalni, hogy a külföldi bankoknak biztosított extraprofitot elvonja, kockáztatva ezzel a politikai hatalmának elvesztését, pedig még ekkor is végrehajthatták volna a bankokkal kötött megállapodást és 170 Ft-on forintosíthatták volna a devizahiteleket, de inkább simán elárulta és kiszolgáltatta a magyar lakosságot a külföldi bankrendszernek.

I.4. Megoldási kísérletek 2010 után

...Nem vitás tényként állapíthatjuk meg azt, hogy 2010-ben is a tényleges forintosításnál lényegesen alacsonyabb árfolyam mellett lehetett volna forintosítani a devizahiteleket, megvédve a lakosság egy jelentős részét a teljes elszegényedéstől. Ez sajnálatos módon nem történt meg. A 2010-es választások után is alapvető tételként jelentkezett, hogy a rendszerváltó ellenzéki politikai és gazdasági uralkodó réteg hatalma csak az EU és a külföldi befektetők pénzéből tartható fenn, mert a privatizációk során kivont pénzeket nem a gazdaság működtetésére használták fel. A devizahitelekből származó extraprofit elvonása a külföldi tulajdonú bankoktól vélhetően azonnal az EU támogatások és a külföldi befektetők pénzének elvesztéséhez és ezáltal az ország fizetéseképtelenségéhez és a kormányzat bukásához vezetett volna.⁴ Ennek elkerülése végett a kormányzat, ha nem is kifejezett, de minimum hallgatólagos paktumot köthetett már 2010-ben a külföldi bankrendszerrel a vonatkozásban, hogy a magyar kormányzat további pénzügyi támogatása fejében⁵ mekkora extraprofit realizálását biztosítják a korábban megkötött devizahitelekből a külföldi tulajdonban lévő bankok részére. Ezt a teóriát támasztja alá, hogy 2010-ben sem kerültek piaci árfolyamon forintosításra a devizahitelek annak ellenére, hogy ekkor még jóval előnyösebb volt a devizaárfolyam a hiteleseknek, és emiatt egy forintosítás esetén sokkal kisebb kár érte volna a lakosságot mint 2014-ben. Ha a kormányzat a saját klientúráját segítő végtörlesztési törvényt⁶ meg tudta hozni ebben az időszakban, akkor az általános, piaci árfolyamon történő forintosítás sem lett volna kivitelezhetetlen, főleg úgy, hogy még 2011 áprilisában is csak 202 Ft volt a CHF árfolyam. Még ezen az árfolyamon történő forintosítással is lényegesen kisebb veszteség érte volna a lakosságot, mint a 256 Ft-s árfolyamnál.

A kormányzat és a Bankszövetség a fent leírtak biztosítása érdekében konkrét megállapodást is kötött 2011. december 15. napján.⁷ Ezen megállapodás alapján az ország fizetőképességének a megőrzése és a kormányzat bankok általi pénzügyi támogatásának és ennek egyik formájának, a bankadónak a fenntartása érdekében a kormány biztosította a bankok számára a devizahitel-szerződésekben foglaltak végrehajthatóságát. Itt kell megjegyezni, hogy az árfolyamgát

⁴ Nem Orbánnal van a baj, hanem mással (Napi.hu szerkesztősége), 2016.05.16., Napi.hu, Forrás: http://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/nem_orbannal_van_a_baj_hanem_mással.614571.html (2017.03.27.), lásd még: Görögországot 2010 és 2016 között

⁵ Megszavazták a banki különadót (Origo szerkesztősége az MTI híre alapján), Origo, 2010.07.22, Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/hirek/20100722-megszavazta-a-bankadot-a-parlament-hatter-elozmenyek.html> (2017.03.27.),

⁶ Lásd: 2011. évi CXXI. törvény

⁷ Megállapodott a Kormány a Bankszövetséggel (Kormány.hu híre), Kormany.hu, 2011.12.15., Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/megallapodott-a-kormany-a-bankszovetseggel> http://www.bankszovetseg.hu/wpcontent/uploads/2012/10/targyalasi_jegyzokonyv_fedlapos.pdf (2017.03.22.)

bevezetése lényegében semmilyen könnyítést nem jelentett az adósok részére és, ezért nagyon kevesen vették azt igénybe. A végtörlesztési lehetőség sokak számára pedig a bankok összejártsága miatt hiúsult meg.⁸ A fenti megállapodásra figyelemmel a devizahitelek tömeges és kötelező forintosítása továbbra sem történt meg.

.... A bankokkal 2011 decemberében megkötött paktum a választások közelsége miatt nem volt jogszabályokban foglalható, mivel egy ilyen lépés a választások elvesztését is jelenthette volna a FIDESZ számára. Az Orbán-kabinet ezért azt a stratégiát folytatta ebben az ügyben, hogy az kommunikálta a lakosság felé, hogy ha a Kúria által megállapításra kerül a bankok tisztességtelen magatartása, akkor a tisztességtelenül felszámolt díjakat visszafizetteti a bankokkal. Arról azonban mélyen hallgattak, hogy a romló piaci árfolyamon való forintosítás milyen hatással lesz az adósok tőke tartozására és egyéb terheire. A választások után a Kúria 6/2013 PJE és az 2/2014 PJE határozata alapján a kormány javaslatára az Országgyűlés meg is hozta a „DH törvényeket”, köztük a forintosítási törvényt. Ezek alapján piaci árfolyamon forintosították a deviza alapú hiteleket, és kötelezték a bankokat a tisztességtelenül felvett díjak visszafizetésére. A fentiek azon teóriát erősítik, hogy a bankadóra és a kormányzatnak banki támogatására figyelemmel az Orbán-kabinet által a külföldi tulajdonú bankoknak megígért extra profitot biztosító szint legalább 256 Ft-os svájci frank árfolyamnál lehetett, és vélhetően ezért kerültek ennél a szintnél forintosításra a deviza hitelek. Ami a közművagyron privatizálásakor a garantált 10%-os nyereség és beruházási monopólium volt, az a deviza alapú hiteleknél a 256 Ft-s forintosítási árfolyam formájában jelentkezett. ...

A 2014-es országgyűlési választások és a „forintosítási” törvények elfogadása után derült csak ki, hogy milyen bagatell összegű kárpótlást kaptak az adósok annak fejében, hogy az árfolyamváltozásból eredő veszteségeket teljes egészében nekik kell viselniük. Ez nagyfokú elégedetlenséget váltott ki a devizaadósok körében.

....

Itt merül fel a kérdés, hogy bíróságok e vonatkozásban be tudták-e tölteni azon jogállami funkciójukat, amely a konszenzusos demokráciákban rájuk hárul, illetve érdemben befolyásolni tudták-e a polgári jogviszonyokat. ... A devizahitelezéssel kapcsolatos 2002 és 2017 közötti politikai döntési folyamatára jól mutatja, hogy a társadalmi konszenzus hiánya milyen problémákat okoz. Valamilyen akár kisebb mértékű szociális és hatalmi, érdekérvényesítési egyenlőség nélkül nincsenek valódi szabadságjogok sem.

A modern európai konszenzusos tömegdemokráciákban *a bírósági szervezeti rendszer legalapvetőbb feladata a kisebbség és a gyengébb hatalmi pozícióban lévők védelme* a többség jogellenes, a kisebbségi társadalom jogos érdekeit sértő intézkedéseivel szemben.

I.5. A bíróságok 2012 utáni szakmai irányítása és annak hatása a bírói pártatlanságra

Az 1997. évi bírósági szervezeti reform során egy olyan bírósági szervezeti rendszer épült ki, amely az egyéni bírói függetlenség megszüntetésén és az egyéni bírói felelősség hiányán,

⁸ Példátlan összegű büntetéseket fizetnek a bankok (Portfolio.hu szerkesztősége írása), Portfolio , 2013.1123., Forrás: https://m.portfolio.hu/vallalatok/peldatlan_osszegu_bunteteseket_fizetnek_a_bankok.192116.html (2017.03.22.)

⁹ Lásd: 2014.évi XXXVIII. tv, 2014.évi XL. tv, 2014.évi LXVII. tv

valamint a szakmai irányításon keresztül biztosítani tudta, hogy a kiemelt jelentőségű politikai és magánérdekeket be tudják vinni a bírói ítélkezésbe. A 2012. évi szervezeti reform ezen a helyzeten nem változtatott. ...

A Bszi. 133. §-ának (1) bekezdése alapján az OBH elnöke bármikor indokolás nélkül érvénytelenné nyilváníthat egy pályázatot, így minden *kontroll nélkül* megakadályozhatja, hogy a neki nem tetsző bírót ki kelljen neveznie bírósági vezetőnek (ítélőtáblai elnök, törvényszék elnöke, kollégiumvezető stb.). Emellett az OBH elnöke bármikor szintén minden kontroll és bírói önkormányzati szerv jóváhagyása illetve pályázati eljárás nélkül egy évre is megbízhat bírósági vezetői tisztség ellátásra egy bírót (Bszi. 133.§ (2) bek.). A házon belül lévő elnök utána már hendikeppel indul a többi pályázóval szemben az egy év után újra kiírt pályázatnál. Ha például az összbírói értekezlet megfelelő támogatásának hiánya miatt nem tudja az OBH elnöke az új pályázat után 6 évre kinevezni a neki tetsző bírót, akkor az adott vezető tekintetében az egy éves kinevezés korlátlan számban megismételhető. Ezt a jogát rendszeresen gyakorolja is az OBH elnöke. Itt kell megjegyezni, hogy Handó Tünde nagy mértékben lecserélte a korábbi vezető réteget, a baj ebben csak annyi, hogy sokszor szakmailag és etikailag is megkérdőjelezhető volt az eljárása.

...A párt- és egyéb hatalmi vagy magánérdekek nem csak a fent leírt módon vihetők be jelenleg az ítélkezésbe, hanem a szakmai irányításon keresztül is. ... Mivel már nem lehet még annyira sem direkt politikai iránymutatásokat felvállalni, mint az 1970-80-as években használt „jogalkalmazás jogpolitikai irányelvei”, ezért a jogszabályokban meg nem jeleníthető politikai és egyéb hatalmi illetve magánérdekeknek az ítélkezésbe csatornázása továbbra is az 1997. évi „bírói szervezeti reform” keretében egyes szocialisták által kidolgozott módszerrel folyik.

A Kúria által lefolytatható jogegységi eljárást és a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot az 1912.évi III. törvénycikk intézményesítette a magyar jogrendszerben. Ennek az eljárásnak és határozat meghozatalának az egyedüli és kizárólagos célja az eltérő ítélkezési gyakorlat miatt szükségessé váló jogegység helyreállítása volt. Ezt a rendszer használta fel a 70-80-as években a szocialista jogalkalmazás - annak eredeti céljától eltérően- a pártakat kifejező jogalkalmazás jogpolitikai irányelveiben foglaltaknak az egyedi ügyekben hozott ítéletekbe való bevitelére. A rendszerváltást követően már nem lehetett ilyen jogalkalmazási jogpolitikai irányelveket elfogadni, ezért a szocialista kormányzat más módszert talált ki a politikai akaratnak a bírósági ítéletekbe való becsatornázására. Az 1997. évi bírói „reform” során került a régi Bszi rendelkezései közé, hogy nem csak a jogegység helyreállítása, hanem a **jogalkalmazás fejlesztése** címén is kibocsájtható jogegységi határozat a Legfelsőbb Bíróság által. Ez már lehetőséget teremtett arra, hogy a szocialista kormányzat bevigye a politikai akaratát az ítélkezésbe. Ezt a rendszer vette át a jelenleg hatályos Bszi. is. ... Látszólag a jogfejlesztő szakmai szempontokat teszi nyíltan és nyilvánosan kötelezővé, de ezzel ellentétben emögött sokszor hatalmi vagy politikai érdekek érvényre juttatása húzódhat meg. *A jogalkalmazás továbbfejlesztésének semmi köze az jogegység megteremtéséhez*, és csak arra jó, hogy a Kúria igazgatási és szakmai vezetése felé sokszor nyilvánosan is közvetített és általuk is elfogadott párt-, kormányzati és egyéb *hatalmi érdekek (quasi jogalkalmazás jogpolitikai irányelvek) becsatornázhatók legyenek* a bírói jogalkalmazásba, úgy hogy azt kötelezően alkalmazniuk kell az egyes ügyekben eljáró bírónak. Ezen jogalkalmazást fejlesztő jogegységi

eljárásnak semmilyen jogállami garanciális szabályai nincsenek. Bármikor hozhatók ilyen jogegységi döntések, és az eljáró jogegységi tanács összetételéről a Kúria kollégiumvezetője vagy a kollégiumvezető-helyettese minden kontroll nélkül *önkéntesen* dönt. Itt semmilyen törvényes bíróhoz való jog vagy egyéb jogállami garanciális szabály nem érvényesül.¹⁰ Ez az ad hoc összetételű jogegységi tanács bármilyen a bíróságokra kötelező „jogalkalmazást fejlesztő” döntést hozhat, ami alapjaiban sérti a bírói függetlenséget. Az eljárási biztosítékok az eltérő ítélkezési gyakorlat miatt összehívott jogegységi tanács eljárására is igazak, de annál legalább az eljárás indoka jogállaminak tekinthető.

A joggyakorlat fejlesztése címén meghozott jogegységi határozatok alkalmasak arra, hogy a valamilyen ok miatt¹¹ jogszabályokba nem foglalható párt- és egyéb hatalmi érdekeknek megfelelően a jogállami normákat megkerülve befolyásolják a bírói ítélkezést, ezt eredményében legalább is bizonyosan jól prezentálják a 6/2013. PJE és az 1/2014. PJE határozatok¹² elfogadásának körülményei.

A kormányzat 2013. közepén nem akarta a saját hatalmát is veszélyeztetve felmondani a Bankszövetséggel 2011. december 15. napján megkötött egyezségét. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy közvetlenül a 2014. évi országgyűlési választások előtt nem lehetett olyan jogszabályt elfogadni, amely a bankok érdekeit nyíltan szentesíti a devizaadósokkal szemben, és amely az árfolyam veszteséget minden kompenzáció nélkül teljes egészében az adósokra terheli. A bankokkal 2011. decemberében megkötött paktum a választások közelsége miatt nem volt jogszabályokban foglalható. Ennek elkerülésére a kormányzat azt a stratégiát választotta, hogy a Kúriát kereste meg a devizahiteles probléma megoldása végett. Gyakorlatilag felhívta a Kúria vezetését, hogy ebben a témakörben jogalkalmazás fejlesztő jogegységi határozatot hozzon.¹³

Óriási baj, hogy a fentiek következményeit nagyon hosszú ideig az egész bírói karnak, köztük a nem kis számban tisztességesen ítélkező bíróknak (köztük, félreértés ne legyen sok kúriai bírónak) kell majd viselnie. Sajnos nagyrészt ezen előbbi vezetők embereket földönfutóvá tevő, legalább súlyosan gondatlan tevékenysége miatt vált a társadalom szemében „szitokszóvá” a „bíró”, és vesztette el teljesen és véglegesen a közbizalmat a bírói szervezeti rendszer. Ennek hatása pedig a devizahiteles mozgalmak törvényszerű radikalizálódásnak indultak, s ez kiszámíthatatlan folyamatokat indíthat el, így ma már a jogalkotás is szükséges a megoldáshoz.

.... A jogi garanciák hiánya miatt a Kúria és az OBH elnöke által kinevezett bírósági vezetők az egyéni bírói függetlenség és felelősség hiánya miatt rá tudják kényszeríteni a kollégium bíró tagjaira az akaratukat, és az őket kinevező személyek jogalkalmazási nézeteit és hatalmi

¹⁰ például: Egy évre előre a Kúria Összbírói Értekezlete által választott jogegységi tanács

¹¹ például.: társadalmi elégedetlenség kialakulása, nemzetközi szerződés tiltása

¹²Forrás: <http://www.kuria-birosag.hu/hu/joghat/62013-szamu-pje-hatarozat> (2017.03.22.) és <http://www.kuria-birosag.hu/hu/joghat/22014-szamu-pje-hatarozat> (2017.03.22.)

¹³ Wellmann eleget tett a Bankszövetség kérésének? (Hiteles Mozgalom szerkesztősége), Hiteles Mozgalom, 2016.04.15., Forrás: <http://www.hitelesmozgalom.eoldal.hu/cikkek/kerdesek-es-a-kapott-valaszok/wellmann-eleget-tett-a-bankszovetseg-keresenek-.html> (2017.03.22.) és HORVÁTH CSABA László: Fogy a levegő a Kúria vezetője körül, Magyar Nemzet, 2016.04.20., Forrás: <http://mno.hu/belfold/fogy-a-levego-a-kuria-vezetoje-korul-1338457> (2017.03.22.)

érdekeiket. Ezt bizonyítják a Pécsi Ítéltáblán megtartott devizahiteles szakmai tanácskozáson elhangzottak is.

2012 óta sem szűnt meg a *tanácselnöki feljegyzés* intézménye, a lehetőség adott, hogy ugyanúgy, mint korábban, a járásbírók is rákényszeríthetők a központi akarat végrehajtására.

....

Az eddigiekben kifejtettek szerint esély sincs arra, hogy egyszerű polgári jogviszonyként tekintsünk a devizahiteles kontraktusokra. Hazai jogalkalmazói megoldás a fentiek miatt már nem igazán képzelhető el ezen perekben, s ezen legfeljebb egy vagy több előzetes döntéshozatali eljárásban hozott EUB határozat tudna változtatni.

II. fejezet

A jogi szabályozás és a bírói gyakorlat néhány aspektusa a „devizahiteles” előzetes döntéshozatali eljárásokra is figyelemmel

(Szepesházi Péter)

II.1. A jogi szabályozás és a bírói gyakorlat egyes szempontjai

... szokatlan felütéssel kell indítanom: a devizahiteles problémának valóban nincs még túlnyomórészt sem jogalkalmazói megoldása – ide nem értve a múlttal (ma még a jelennel) történő gyökeres szakítás jogi (ál)ruháját, így pl. és elsősorban az *Országos v. Nemzeti Devizahiteles Kárpótlási Hivatal* megalapító, egyben az egyénileg már kiperelt kártérítés összegének kivonása előírásait rendező törvényt.

....

A kölcsönszerződés használati kötelemként történő felfogása¹⁴ a halasztott adásvétel helyett („*később többet, másként ad vissza az adós*”) szintén vitatható, hiszen a pénz nem használati tárgy, csak fizetésre „használható”, e vonatkozásban Szabó József kiváló érveit érdemes elolvasni¹⁵. Az eredeti állapot helyreállításának tehát ilyen okból sem lenne akadály.

Nem érthető továbbá az sem a szerzők számára, hogy a „rég” Ptk. 241. §-a miért ne lenne másodlagosan alkalmazható a 2008-as gazdasági világválság utáni törlesztőrészletek fényében, a Kúria érvei (6/2013-as PJE¹⁶) jogegységi határozat indokolása III. 7. pont) kinyilatkoztatásszerűnek tűnnek. A „felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti”-fordulat, szerintem nagyon is illeszkedik a 2008 utáni tipikus devizás tényállásokra, akkor is, ha nézetem szerint már a megkötéskori érvénytelenség is fennáll.

II.2. Egyes hazai devizahiteles előzetes döntéshozatali kezdeményezések

¹⁴ Id. pl. GÁRDOS István: Kié a pénzem? - a pénz dologi jogi vizsgálata - Wolters Kluwer, Budapest, 2016

¹⁵ SZABÓ József: Devizahitel – Tisztelt Ügyészség, Szabó József kiadása, Budapest, 2016. 09., 20-28.o.

¹⁶ <http://www.lb.hu/hu/joghat/62013-szamu-pje-hatarozat>

A C-483/16-os (Sziber-ügyben) előzetes döntéshozatali kezdeményezés¹⁷ ha nem is közvetlenül, de azt a kérdést veti fel, hogy a deviza alapú perbeli tisztességes eljáráshoz való jog (az Európai Unió Alapjogi Chartája (2012/C 326/02) 20, 21. és 47. cikke) az uniós fogyasztóvédelmi jog részét képezi-e vagy sem. Megsérthető-e a fogyasztó fogyasztóvédelmi jogai a fogyasztói szerződéssel érintett tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos eljárási jogok nem-biztosításával, döntően akár jogalkotói megszegésével, tehát az adósi jogérvényesítés aránytalan megnehezítésével az adósi kereset, viszontkereset, ellenkérelem, érvénytelenségi kifogás érdemi tárgyalásához, a tárgyalás kitűzéséhez megkívánt bonyolult számszaki feladatok előírásával.

Nagy gyakorlati súllyal rendelkezik tehát, hogy (idézem a szóbanforgó végzés indokolását) „más hitelszerződéseknél a fogyasztó vagy nemfogyasztó hiteladósoknak lehet kérni a hazai jog szerint önmagában az érvénytelenség megállapítását és a pernyertességtől függően lehet mérlegelni a további költséges perindítást a pénzügyi intézet ellen a túlfizetés elismerése iránt”, s az is, hogy más „hitelszerződések fogyasztó vagy nemfogyasztó hiteladósainak nem kizárt a sokszor kedvezőbb érvénytelenségi jogkövetkezményt, a szerződéskötést megelőző eredeti állapot helyreállítását sem kérniük és nem is kell minden tekintetben bonyolult matematikai előírásoknak megfelelniük a peres kérelemben”.

A C-38/17-es ügyben¹⁸ a bíróság azt firtatja a Luxemburgi Európai Uniói Bíróságon, hogy megfelel-e az uniós fogyasztóvédelmi jognak (a 93/2013 EK Irányelv Preambuluma, 4. cikke (2) bekezdése és 5. cikke), amely „a.) nem teszi kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára a szerződés érvényességi feltételeként, hogy a szerződés elsődleges tárgyát képező világos és érthető szerződési feltételt – ideértve a deviza alapú hitel folyósítási devizaárfolyamát is - már a szerződéskötést megelőzően megismertesse a fogyasztóval, ahhoz hogy ne legyen semmis a megállapodás. b.) megengedi a fogyasztóval szerződő félnek, hogy csak akkor közölje (pl. külön dokumentumban) a szerződés elsődleges tárgyát képező világos és érthető szerződési feltételt – ideértve a deviza alapú hitel folyósítási devizaárfolyamát is - amikor a fogyasztó már visszavonhatatlan kötelezettséget vállalt a szerződés teljesítésére, s ettől még nem tekinti semmisnek a szerződést”. Nézetem szerint az 1/2016 PJE¹⁹ a kötelmi jog fogyasztóvédelmi jog előtt kialakult elveivel is szembemegy, ilyen értelemben a pénzügyi fogyasztóvédelmi jog bírói gyakorlata mélyrepülésének újabb fejezetét jelentette. Elegendő a „régis” Ptk. 198. §-ára gondolni, a jóváhagyási értesítők tartalmát ugyanis nem objektív tény befolyásolja, hanem az egyik szerződő fél egyoldalú akarata, akkor is ha konkrét visszaélészerű magatartás esetleges hiányában ezen egyoldalú akarat utóbbi kialakításában értelem szerűen az árfolyamok alakulása is szerepet játszhatott. Az 1/2016 PJE még arra sem tért ki, hogy a jóváhagyási értesítő megengedhetőségével az amúgy sem túlzottan részletes, ezer sebből vérző, gyakran felesleges nyűgnek tekintett hitelbírálat se vehető komolyan, hiszen a jövedelmi-vagyoni viszonyok pozitív hitelbírálatához elégséges mivolta egy a hitelbírálatot és a szerződéskötést követő „szerződéses rendelkezés” nélkül állapított meg a fogyasztóvédelmi jog nagyobb dicsőségére.

....

¹⁷ <http://hitelsikerek.hu/wp-content/uploads/2017/02/EDE-I..pdf>

¹⁸ <http://hitelsikerek.hu/wp-content/uploads/2017/02/EDE-II..pdf>

¹⁹ <http://www.lb.hu/hu/joghat/12016-szamu-pje-hatarozat> (2017.03.11.)

A C-118/17-es számú²⁰ számú előzetes döntéshozatali eljárás a PITEE²¹ szakértőinek nagyszerű és a problémakör leginkább átfogó javaslata²² alapos mérlegelésén nyugszik, melyet, mint nyilvános szakirodalmi tartalmat a bíróság módosításokkal, pontosításokkal akceptált.

Mivel e kérdések elemzésére már kitért Ravasz László az előző fejezetben, továbbá az előzetes döntéshozatali eljárás indokolása is kellően részletes, ezért csak két rövid megjegyzést teszek. Sok egyébként a vonatkozó bírói gyakorlat hátulütőit érzékelő bíró jelezte a szerzőnek informálisan, hogy erős túlzás a jogegységi határozatok ennyire általános jellegű kétségbe vonása, ezért szükséges leszögezni, hogy a nagy tekintélyű Velencei Bizottság is a szerzővel és a kezdeményezéssel azonos állásponton van, emberi jogi szempontból is aggályosnak tartja a jogegységi határozatokat²³. A másik megjegyzésem, hogy a Német Demokratikus Köztársaság, azaz egy kommunista diktatúra Legfelsőbb Bírósága (OG) jogegységi döntéseivel hasonló a szabályozás²⁴, ez pedig nem igényel további kommentárt.

A C-51/17-es számú fővárosi ítéletalkalmazási előzetes döntéshozatali megkeresés nyilvános közleménye²⁵ alapján a kezdeményezés a deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelenségével kapcsolatos, a 93/13/EGK irányelv (fogyasztóvédelmi irányelv) értelmezését célozza az árfolyamkockázatot az adós felperesekre telepítő szerződési feltétel tisztességtelenségével összefüggésben. ...

Magam nem osztom a devizahitelkárosult szervezetek, jogászok, szakértők egy részének szkepszisét ezen kezdeményezéssel kapcsolatban, tisztességes és lényeglátó előzetes döntéshozatali kérdéseket tett fel a bíróság, a kérdések megfogalmazásánál a kétségek érzékeltetése természetes bírói magatartás. A jogalkotói beavatkozás tartalma fogyasztóvédelmi vizsgálatának lehetősége valóban felmerül, jogos a kérdés feltétele, az már más kérdés, hogy nézetem szerint amennyiben az Európai Bíróság erre nézve nemleges választ ad, akkor azt is ki kell mondania indokolásban és egyben az előző előzetes döntéshozatali eljárásra adott rendelkező részbeli válaszában, hogy maga a jogalkotói beavatkozás elfogadhatatlan, nem uniókonform.

2017.03.30.

Ravasz László, Szepesházi Péter

²⁰ <http://hitelsikerek.hu/wp-content/uploads/2017/02/EDE-III..pdf> (2017.03.11.)

²¹ <https://pitee.wordpress.com/> (2017.03.19.)

²² <https://app.box.com/s/sllexzwvonxtj26jjmvt6cqgrhh51eos> (2017.03.19.)

²³ A Velencei Bizottság tárgybani véleménye 69-75. pontjai ((Venice, 16-17 March 2012) - [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2012\)001-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2012)001-e.aspx)). (2017.03.20)

²⁴ <https://pitee.wordpress.com/2017/01/26/hazudott-e-darak-peter-a-kuria-elnoke-a-jogegysegi-eljarasrol/#more-8444>

²⁵ Id.: <http://fovarosiitlotabla.birosag.hu/> (2017.03.17.)

